

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин

Третько В.В.

23 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Конституційне право України та зарубіжних країн

Назва дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 Політологія

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОПП.05.

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет міжнародних відносин

Кафедра філософії і політології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Аудиторні заняття								Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. РС				
Д	2	4	5	72	36		36		78			+	
З	2	4	5	12	6		6		138			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми

Програма складена Підпис автора канд. філос. н., доц. Я.В. Ювсечко
Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище автора

Схвалена на засіданні кафедри філософії і політології

Протокол від 25 серпня 2020 № 1

Зав. кафедри Підпис Н.К. Петрук
Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин

Голова вченої ради факультету Підпис В.В. Третько
Ініціали, прізвище

Хмельницький 2020

2 Пояснювальна записка

Дисципліна «Конституційне право України та зарубіжних країн» належить до обов'язкових компонентів професійної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Пререквізити – теорія держави і права, політична історія зарубіжних країн, загальна теорія політики.

Кореквізити – політичні системи країн світу, державне управління та місцеве самоврядування, історія та теорія політичних партій і партійних систем, вибори та виборчі системи.

Навчальна дисципліна забезпечує:

компетентності: Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. Здатність аналізувати у різних контекстах функціонування політичних акторів та інститутів, а також владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному та глобальному рівнях. Здатність до прийняття управлінських рішень у сфері політичних відносин та до виконання функцій, що забезпечують розв'язання суспільно-політичних проблем, зокрема, політико-організаційних, експертних, дорадчих та консультаційних із урахуванням регіонального контексту.

програмні результати навчання: Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. Ідентифікувати себе як члена громадянського суспільства, знати свої права та обов'язки, усвідомлювати необхідність реалізації принципів верховенства права, зокрема, у професійній діяльності, вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб. Здійснювати аналіз діяльності політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному та глобальному рівнях. Реалізовувати управлінську діяльність у сфері політичних відносин та виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції, що забезпечують розв'язання суспільно-політичних проблем із урахуванням регіонального контексту.

Мета дисципліни. Формування у студентів вміння правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, набувати знань з теорії конституційного права, поглиблення розуміння конституційного права, отримання знань щодо соціальної зумовленості правових норм, формування уміння використовувати досвід зарубіжних держав для вдосконалення національного законодавства.

Предмет дисципліни. Специфіка регулювання конституційно-правових відносин в Україні та країнах світу.

Завдання дисципліни. Забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, що володіють ґрунтовними знаннями в галузі конституційного права, вміють використовувати їх у повсякденному житті та професійній діяльності.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *уміти здійснювати* аналіз існуючого конституційного законодавства України та зарубіжних країн; *розуміти* роль і місце державних органів в системі державно-владного механізму; *окреслювати* конституційно-правові інститути, їх характерні ознаки; *формулювати* висновки та пропозиції щодо шляхів удосконалення правового регулювання суспільних відносин; *аналізувати* положення нормативних актів, пропонувати шляхи більш ефективного застосування їх на практиці; *застосовувати* здобуті знання при вирішенні

практичних ситуацій; *давати правову оцінку* питанням забезпечення прав і свобод людини та громадянина, здійснення безпосереднього народовладдя; *бути здатним* аналізувати у різних контекстах функціонування політичних інститутів, а також владу та урядування.

3 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС	лекції	практичні заняття	СРС
Тема 1. Поняття і предмет конституційного права як галузі права	2	2	4	2	2	8
Тема 2. Джерела конституційного права як галузі права	2	2	4			8
Тема 3. Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав	2	2	4			8
Тема 4. Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина	2	2	4			7
Тема 5. Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин в Україні та зарубіжних державах	2	2	5			8
Тема 6. Політичні інститути в конституційному праві	2	2	4	2	2	8
Тема 7. Форми держави у зарубіжних країнах	2	2	5			8
Тема 8. Виборче право, виборчі системи і референдуми	2	2	4			7
Тема 9. Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні	2	2	4			8
Тема 10. Інститут парламенту	2	2	5			7
Тема 11. Виконавча влада в Україні та в зарубіжних державах	2	2	4	2	2	8
Тема 12. Конституційні основи функціонування судової влади	2	2	4			7
Тема 13. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах	2	2	5			8
Тема 14. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із монархічною формою правління	2	2	4			8
Тема 15. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентською формою правління	2	2	5			7
Тема 16. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентсько-президентською формою правління	2	2	4	2	2	8

Тема 17. Основи конституційного (державного) права у країнах Європейського союзу з нетиповими формами політичної організації влади	2	2	4			8
Тема 18. Основи конституційного права США	2	2	5			7
Разом за семестр	36	36	78	6	6	138

4 Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Поняття і предмет конституційного права як галузі права Зміст поняття «конституційне право». Особливості розуміння предмету конституційно-правового регулювання у державах з різними конституційно-правовими традиціями. Загальна характеристика науки конституційного права. Система науки конституційного права. Етапи становлення науки конституційного права. Літ.: [1-9].	2
2	Джерела конституційного права як галузі права Поняття джерела конституційного права та його значення. Джерело як фундаментальна основа права. Джерело як спосіб вираження волі соціуму. Джерело як форми, процедури, приписи, завдяки яким право стає реальністю. Закон в системі джерел конституційного права. Види законів, що регулюють конституційно-правові відносини в зарубіжних країнах. Класифікація законів за їх юридичною силою, за часом дії, за суб'єктами законотворення, умовами чинності, за способами систематизації норм та іншими критеріями. Договір як джерело конституційного права в зарубіжних державах. Конституційно-правовий звичай як джерело конституційного права. Судовий прецедент як джерело конституційного права. Літ.: [1-9].	2
3	Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав Виникнення і розвиток конституцій. Давнє значення терміну «конституція». Поняття конституції. Юридичний і політичний зміст конституції. Класифікація конституцій. Види конституцій за формою зовнішнього виразу. Писані і неписані конституції. Кодифіковані та некодифіковані. Жорсткі і гнучкі конституції (нормативно закриті і нормативно відкриті). Структура конституцій зарубіжних держав. Структура кодифікованих конституцій. Правова охорона конституції. Літ.: [1-9].	2
4	Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина Поняття основ конституційно-правового статусу людини і громадянина. Інститут прав, свобод та обов'язків особи в зарубіжних державах. Способи та інститути захисту прав і свобод людини та громадянина. Інститут громадянства (підданства) в зарубіжних країнах. Літ.: [1-9].	2
5	Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин в Україні та зарубіжних державах Конституційний принцип свободи та його вплив на соціальну сферу	2

	<p>суспільних відносин. Виникнення моделей економіки. Ліберальна (ринкова) модель економіки. Державна (тоталітарна) модель економіки. Концепції державного регулювання економіки. Неоліберальна концепція. Соціал-демократична концепція регулювання економіки. Соціалістична тоталітарна модель. Фашистська концепція тоталітарного регулювання економіки при збереженні ринку. Конституційно-правове регулювання соціальних відносин в зарубіжних державах.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	
6	<p>Політичні інститути в конституційному праві</p> <p>Конституційно-правове регулювання політичних відносин в зарубіжних державах, його предмет та структура. Статус інститутів політичної системи. Поняття і сутність держави як конституційно-правового інституту. Характеристики держави в конституціях зарубіжних держав. Соціальна держава. Правова держава. Конституційно-правовий статус політичних партій. Засади правового статусу об'єднань громадян. Конституційно-правовий статус релігійних громад і церкви. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	2
7	<p>Форми держави у зарубіжних країнах</p> <p>Форма держави як об'єкт конституційно-правового регулювання. Поняття форми правління. Класифікація форм правління. Монархія як форма правління та її різновиди. Республіка як форма правління та її різновиди. Форми державного (політико-територіального) устрою. Державний (політичний) режим. Поняття і зміст політичного режиму.</p> <p>Літ.: [1-6].</p>	2
8	<p>Виборче право, виборчі системи і референдуми</p> <p>Поняття і зміст прямої демократії. Форми прямої демократії. Виборче право: поняття, зміст. Виборче право в об'єктивному та суб'єктивному змісті. Активне та пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборчого права. Конституційно-правова природа виборчої системи. Поняття виборчих систем. Види виборчих систем. Референдум у зарубіжних державах. Поняття референдуму. Соціальні функції референдуму. Види референдумів.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	2
9	<p>Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні</p> <p>Поняття глави держави. Еволюція інституту глави держави. Особливості конституційного статусу глав держав у сучасному світі. Монарх: особливості конституційно-правового статусу. Конституційно-правовий статус президента. Апарат глави держави.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	2
10	<p>Інститут парламенту.</p> <p>Місце парламенту в системі органів державної влади зарубіжних країн. Парламент і парламентаризм. Конституційно-правове регулювання структури парламентів у зарубіжних країнах. Монокамерні та бікамерні парламенти. Палати парламенту, порядок їх формування. Законодавчий процес. Стадії законодавчого процесу.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	2
11	<p>Виконавча влада в Україні та зарубіжних державах</p> <p>Конституційно-правова природа уряду. Місце уряду в системі вищих органів державної влади. Взаємовідносини уряду з вищими органами державної влади. Структура уряду. Компетенція уряду. Відповідальність урядів та їх членів.</p> <p>Літ.: [1-9].</p>	2
12	<p>Конституційні основи функціонування судової влади</p>	2

	Судова влада в системі розподілу влад. Поняття судової влади. Соціальні функції судової влади. Види судових органів. Поняття судової системи. Конституційно-правові принципи організації і діяльності судових систем. Моделі судових систем. Конституційні засади правосуддя в зарубіжних державах. Літ.: [1-9].	
13	Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах Поняття місцевого самоврядування. Конституційні засади організації місцевого управління та самоврядування. Поняття та сутність муніципального управління. Зміст головних теорій місцевого самоврядування. Основні системи (моделі) місцевого самоврядування. Форми здійснення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Форми впливу центральної влади на муніципальні органи. Літ.: [1-9].	2
14	Основи конституційного права Великобританії та держав Європейського Союзу із монархічною формою правління Загальна характеристика джерел конституційного права держав із монархічною формою правління (на прикладі Великобританії, Іспанії, Швеції, Данії, Нідерландів, Бельгії, Люксембургу). Літ.: [1-6].	2
15	Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентською формою правління Загальна характеристика конституційного права держав із парламентською формою правління (на прикладі ФРН, Італії, Греції). Літ.: [1-6].	2
16	Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентсько-президентською формою правління Конституція і конституційний розвиток Франції. Джерела конституційного права Франції. Конституція Польської Республіки. Засади конституційного ладу Польської Республіки. Літ.: [1-6].	2
17	Основи конституційного (державного) права у країнах Європейського союзу з нетиповими формами політичної організації влади Конституційне право у країнах Європейського союзу з нетиповими формами політичної організації влади (Андорра, Ватикан, Монако, Ліхтенштейн). Літ.: [1-6].	2
18	Основи конституційного права США Конституція США всистемі джерел конституційного права США. Структура та особливості Конституції США. Виборча система США. Конституційний статус Президента США. Конгрес США. Роль і місце Конгресу в конституційному механізмі влади. Конституційно-правові аспекти функціонування судової системи США. Місцеве самоврядування в США. Літ.: [1-6].	2
Разом:		36

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Поняття і предмет конституційного права як галузі права. Джерела конституційного права як галузі права.	2

	Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав. Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина. Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин. Літ.: [1-9].	
2	Політичні інститути в конституційному праві. Форми держави у зарубіжних країнах. Виборче право, виборчі системи і референдуми. Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні. Інститут парламенту. Виконавча влада в Україні та в зарубіжних державах. Конституційні основи функціонування судової влади. Літ.: [1-9].	2
3	Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із монархічною формою правління, парламентською формою правління., парламентсько-президентською формою правління та з нетиповими формами політичної організації влади. Основи конституційного права США. Літ.: [1-9].	2
Разом :		6

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів *денної* форми навчання

№ п/п	Теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття і предмет конституційного права як галузі права Літ.: [1-9].	2
2	Тема 2. Джерела конституційного права як галузі права Літ.: [1-9].	2
3	Тема 3. Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав Літ.: [1-9].	2
4	Тема 4. Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина Літ.: [1-9].	2
5	Тема 5. Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин в Україні та зарубіжних державах Літ.: [1-9].	2
6	Тема 6. Політичні інститути в конституційному праві Літ.: [1-9].	2
7	Тема 7. Форми держави у зарубіжних країнах Літ.: [1-6].	2
8	Тема 8. Виборче право, виборчі системи і референдуми Літ.: [1-9].	2
9	Тема 9. Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні Літ.: [1-9].	2
10	Тема 10. Інститут парламенту Літ.: [1-9].	2
11	Тема 11. Виконавча влада в Україні та в зарубіжних державах	2

	Літ.: [1-9].	
12	Тема 12. Конституційні основи функціонування судової влади Літ.: [1-9].	2
13	Тема 13. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах Літ.: [1-9].	2
14	Тема 14. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із монархічною формою правління Літ.: [1-6].	2
15	Тема 15. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентською формою правління Літ.: [1-6].	2
16	Тема 16. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентсько-президентською формою правління Літ.: [1-6].	2
17	Тема 17. Основи конституційного (державного) права у країнах Європейського союзу з нетиповими формами політичної організації влади Літ.: [1-6].	2
18	Тема 18. Основи конституційного права США Літ.: [1-6].	2
Разом:		36

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1	Поняття і предмет конституційного права як галузі права. Джерела конституційного права як галузі права. Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав. Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина. Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин. Літ.: [1-9].	2
2	Політичні інститути в конституційному праві. Форми держави у зарубіжних країнах. Виборче право, виборчі системи і референдуми. Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні. Інститут парламенту. Виконавча влада в Україні та в зарубіжних державах. Конституційні основи функціонування судової влади. Літ.: [1-9].	2
3	Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із монархічною формою правління, парламентською формою правління., парламентсько-президентською формою правління та з нетиповими формами політичної організації влади. Основи конституційного права США. Літ.: [1-9].	2
Разом:		6

4.3 Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з рекомендованих джерел інформації (нормативні документи, підручники, посібники та ін.), підготовці до практичних занять, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Конституційне право України та зарубіжних країн» становить 78 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до практичних занять;
- виконання домашніх завдань;
- підготовку до контрольних заходів.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Тема заняття	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття і предмет конституційного права як галузі права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
2	Тема 2. Джерела конституційного права як галузі права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
3	Тема 3. Теорія конституції в конституційному праві України та зарубіжних держав	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
4	Тема 4. Основи конституційно-правового статусу людини та громадянина	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
5	Тема 5. Конституційні засади регулювання економічних, соціальних та культурних відносин в Україні та зарубіжних державах	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
6	Тема 6. Політичні інститути в конституційному праві	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
7	Тема 7. Форми держави у зарубіжних країнах	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
8	Тема 8. Виборче право, виборчі системи і референдуми	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
9	Тема 9. Глава держави у зарубіжних країнах та в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Тема 10. Інститут парламенту	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
11	Тема 11. Виконавча влада в Україні та в зарубіжних державах	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
12	Тема 12. Конституційні основи функціонування судової влади	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4

13	Тема 13. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, тестування та поточного контролю.	5
14	Тема 14. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із монархічною формою правління	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
15	Тема 15. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентською формою правління	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
16	Тема 16. Основи конституційного права держав Європейського Союзу із парламентсько-президентською формою правління	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
17	Тема 17. Основи конституційного (державного) права у країнах Європейського союзу з нетиповими формами політичної організації влади	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, поточного контролю.	4
18	Тема 18. Основи конституційного права США	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, поточного та підсумкового контролю.	5
Разом:			78

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти *заочної* форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, або в електронному освітньому ресурсі дисципліни в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних методів та технологій. Зокрема, під час лекції використовуються методи проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів. Під час практичних занять застосовуються активні та інтерактивні методи навчання (зокрема, дискусії, моделювання ситуацій, опрацювання нормативно-правових актів тощо), які мають за мету набуття студентами практичних навичок з аналізу конституційно-правових норм.

6 Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формах поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і

графіком навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, тестування, перевірки домашніх завдань та ін. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

7 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх виконаних видів навчальної роботи з урахуванням вагових коефіцієнтів. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт. Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні види контролю, зокрема: усне та письмове опитування на занятті, тестування, контрольна робота, перевірка домашніх практичних завдань. Оцінка на практичному занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; рівень залученості до дискусій на практичному занятті. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до закінчення теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 4)	Тестування	Іспит
ВК*: 0,5	0,1	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях	Контрольна робота		Іспит
	Якість виконання	Захист	
ВК*: 0,3	0,1	0,1	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і оцінювання контрольних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно (5)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати

	практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічно структуровану відповідь державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення контрольної роботи. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (4)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; усвідомлено використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; відповідь грамотна, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (3)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (2)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20. Оцінювання здійснюється за інституційною чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1-10	11-14	15-18	19-20
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей.

Семестровий контроль (іспит)

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу (іспиту). Студент, який отримав середньозважений бал за поточну роботу 3,0 та вище, але не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається таким, що має академічну заборгованість.

Підсумковий контрольний захід (іспит) відбувається у комбінованій формі – письмова складова та усне опитування. Після перевірки письмової роботи викладач може поставити студенту запитання щодо змісту його відповідей. Завданнями семестрового контролю є перевірка: розуміння студентом програмного матеріалу в цілому; логіки та взаємозв'язків між окремими розділами; рівня досягнення програмних результатів навчання; здатності

творчо використовувати накопичені знання і набуті компетентності; уміння сформулювати своє ставлення до об'єкту вивчення.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: три теоретичних питання. Максимальна кількість балів за кожен правильну відповідь на теоретичне питання – 3. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як сума балів з усіх завдань.

Норми оцінювання. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та логічно структурувати думки, аргументувати свою позицію.

Максимальна сума балів, яку може отримати студент – 9.

Загальна сума балів за всі завдання	0-2	3-5	6-8	9
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. За інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Поняття та юридична природа Конституції.
2. Особливості і класифікація конституційно-правових норм. Їх види, структура, зміст і специфіка.
3. Форма і структура конституцій.
4. Порядок прийняття і внесення змін до Конституції України.
5. Класифікація конституцій.
6. Загальні засади конституційного ладу України.
7. Поняття і класифікація прав і свобод людини і громадянина.
8. Особисті права і свободи.
9. Політичні права і свободи.
10. Соціальні й культурні права і свободи.
11. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.

12. Інститут громадянства України. Принципи громадянства України.
13. Набуття та припинення громадянства України.
14. Втрата громадянства України.
15. Принципи організації і діяльності державної влади в Україні.
16. Народовладдя в Україні та форми його здійснення.
17. Поняття і форми безпосередньої демократії.
18. Порядок призначення і проведення всеукраїнських та місцевих референдумів.
19. Поняття і форми представницької демократії.
20. Виборча система України.
21. Загальна характеристика системи органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні.
22. Конституційний статус Верховної Ради України.
23. Порядок виборів у Верховну Раду України.
24. Правове положення народного депутата України.
25. Структура і порядок роботи Верховної Ради України.
26. Повноваження Верховної Ради України.
27. Поняття глави держави. Його місце і роль в системі влади.
28. Конституційний статус і порядок обрання Президента України.
29. Повноваження Президента України.
30. Поняття виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні.
31. Конституційний статус і повноваження Кабінету Міністрів України.
32. Поняття і конституційні основи судової влади в Україні. Судова система України.
33. Конституційний Суд України: завдання, структура, повноваження. Висновки Конституційного Суду України та їх юридичні наслідки.
34. Правовий статус суддів Конституційного Суду України.
35. Поняття і основні принципи місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні.
36. Порядок формування, організація роботи і повноваження органів місцевого самоврядування України.
37. Територіальний устрій України.
38. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.
39. Система правосуддя в Україні.
40. Конституційний статус і повноваження прокуратури України.
41. Поняття федералізму. Види федерацій. Проблеми розмежування компетенції між федерацією та її суб'єктами.
42. Загальна характеристика та джерела британської конституції.
43. Види і форми конституції. Об'єкт конституційного регулювання.
44. Поняття унітаризму. Види унітарних держав.
45. Особливості регулювання прав людини і громадянина в конституційному праві Великої Британії.
46. Поняття і предмет конституційного права як галузі права зарубіжних країн.
47. Зміст принципу народного суверенітету. Поняття представницької і безпосередньої демократії.
48. Партії та партійна система.
49. Джерела конституційного права.
50. Поняття та види виборів у зарубіжних країнах.
51. Парламент ФРН (склад, структура, повноваження, порядок формування).
52. Інститут омбудсмена в зарубіжних країнах..
53. Виборче право: поняття і види.
54. Територіальний устрій Великої Британії.
55. Дія конституції: у часі, просторі, за колом осіб. Порядок зміни Конституції.
56. Виборчий процес і його елементи.
57. Загальна характеристика Конституції США, її джерела.
58. Референдум: поняття, види. Плебісцит.
59. Партійна система США та її правове регулювання.

60. Зміст і співвідношення понять «людина», «особа», «громадянин».
61. Предмет референдуму. Особливості проведення різних видів референдумів в зарубіжних країнах.
62. Американський федералізм.
63. Поняття і елементи правового статусу людини і громадянина.
64. Принцип розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову – основа організації та діяльності державного апарату в сучасних зарубіжних країнах. Система стримувань і противаг.
65. Форма правління США.
66. Загальновизнані принципи правового статусу людини і громадянина в сучасному світі.
67. Загальна характеристика інституту парламенту. Парламент і парламентаризм.
68. Конституція Франції 1958 року та інші конституційні акти.
69. Принципи правового статусу людини і громадянина в недемократичних державах.
70. Парламенти як органи законодавчої влади в сучасних зарубіжних країнах. Їх конституційний склад, порядок обрання та строк повноважень.
71. Форма правління та державний режим Франції.
72. Поняття конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Конституційні способи формулювання прав і свобод у конституціях зарубіжних країн.
73. Конституційні підстави дострокового припинення повноважень парламенту.
74. Президент Французької Республіки та його повноваження.
75. Особливості закріплення конституційних обов'язків в конституціях демократичних і недемократичних країн.
76. Структура та внутрішня побудова палат парламенту в зарубіжних країнах.
77. Особливості конституційного контролю у Франції.
78. Порядок формування і компетенція комітетів, тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій парламентів у зарубіжних країнах.
79. Загальна характеристика Основного закону ФРН і Конституції земель.
80. Поняття громадянства. Громадяни, іноземні громадяни, апатриди, біпатриди. Співвідношення «громадянства» і «підданства».
81. Статус депутатів парламентів зарубіжних країн. Поняття депутатської недоторканності.
82. Обмеження і гарантії прав та свобод людини і громадянина у ФРН.
83. Підстави набуття громадянства в зарубіжних країнах.
84. Проблема компетенції та конституційна регламентація повноважень парламентів.
85. Партії і партійна система ФРН.
86. Підстави припинення громадянства в зарубіжних країнах.
87. Організація роботи парламентів у зарубіжних країнах. Чергові і позачергові сесії, відкриті та закриті засідання парламентів.
88. Конституційні гарантії прав і свобод. Конституційні обмеження прав і свобод.
89. Особливості бюджетного процесу в зарубіжних країнах.
90. Загальна характеристика Конституції Італійської Республіки.
91. Міжнародні стандарти правового статусу людини і громадянина.
92. Поняття глави держави. Юридичні форми глави держави. Еволюція інституту глави держави.
93. Особливості конституційного статусу людини і громадянина в Італії.
94. Особливості процедури обрання Президента Італії.
95. Юридичний статус монарха і його особливості. Повноваження монарха. Королівські прерогативи.
96. Парламент Італії (склад, структура, порядок обрання, повноваження).
97. Парламент ФРН (склад, повноваження, порядок обрання).
98. Президент як глава держави в зарубіжних країнах. Конституційні вимоги до кандидатів у президенти.
99. Партії та партійна система в Італії.

100. Монархія та її види.
101. Уряд у системі органів виконавчої влади.
102. Конституційний суд Італії (склад, порядок формування, повноваження).
103. Нетрадиційні види монархії. Виборна монархія.
104. Обласна автономія в Італії.
105. Види референдумів в Швейцарії.
106. Конституційна відповідальність урядів у зарубіжних країнах.
107. Загальна характеристика й особливості Федеральної Конституції Швейцарської Конфедерації. Конституції кантонів.
108. Президентська, парламентська республіки (характеристика).
109. Поняття судової влади та її місце у механізмі розподілу влад.
110. Швейцарський федералізм.
111. Змішані республіки. Нетрадиційні види республіки.
112. Конституційні принципи правосуддя в зарубіжних країнах.

9 Методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Конституційне право України та зарубіжних країн» в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/enrol/index.php?id=5866>.

10 Рекомендована література

Основна

1. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. – Тернопіль: Астон, 2003.
2. Бостан С.К., Тимченко С.М. Державне право зарубіжних країн. Навчальний посібник. – К.: Центр наукової літератури, 2005. – 504с.
3. Закоморна К.О.. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми): посіб. для підгот. до іспитів. – Х: Право, 2014. – 264 с.
4. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч. посіб. / В.М.Безчастний, О.В.Філонов, В.М.Субботін, С.М.Пашков; за ред.В.М.Безчастного. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 467с.
5. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч. посіб.С.Горшенєва, К.О.Закоморна, В.О.Ріяка та ін.; За заг. ред. В.О.Ріяки. – К. :Юрінком Інтер, 2006 . – 544с.
6. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Академічний курс: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
7. Конституційне право України: навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Р. Ф. Гринюк та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. Р. Ф. Гринюка] ; Донец. нац. ун-т, Екон.-правовий ф-т. - Донецьк : ДонНУ, 2014. - 281 с.
8. Конституційне право України: підручник / [Алмаші М. М. та ін. ; під заг. ред. Ю. М. Бисаги та Д. М. Белова] ; Держ. вищ. навч. закл. "Ужгород. нац. ун-т", Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. - 7-е вид., переробл. та допов. - Ужгород : Гельветика, 2013. - 359 с.
9. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. В.Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр.; передмова проф. В.М. Шаповала. – К., 2012. – 727 с.

Додаткова

10. Бориславська О.М., Різник С.В. Організація державної влади в сучасному світі: конституційно-правова енциклопедія / О.М.Бориславська, С.В.Різник. – Львів: ПАІС, 2012. – 456с.
11. Гураль П.Ф., Левицька Г.Р. Конституції і конституціоналізм у зарубіжних країнах. Посібник. За загальною редакцією к.ю.н. доц. Гуралю П.Ф. Львів: юридичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, 1997.

12. Коломієць Ю.М. Правовий статус монарха в державах Близького Сходу, Магрибу та Японії. Навчальний посібник.- Х.: УВС МВС України.
13. Конституційне право України: навч. посіб. для підгот. до іспиту за кредит.-модул. системою навчання : навч. посіб. для студентів ВНЗ / В. О. Боняк [та ін.] ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Д. : ДДУВС, 2013. - 295 с.
14. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. — Т. 2 / За загальною редакцією Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2008. – 800с.

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Електронна бібліотека університету.
Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/plage_lib.php.
3. Інституційний репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.